

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Kongres strokovnih organizacij v Derbyju.

Kongres angleških strokovnih organizacij v Derbyju je potekel povsem mirno in stranke so se — izvzemši unije mornarjev, ki jo je zastopal Havelock Wilson — zedinile na skupno resolucijo, ki daje izraza za boj proti militarizmu in se zavzema za Internacionalo. V bistvu je idejna misel vse konference zahteva po miru. Skupna resolucija se glasi:

«Ta kongres potruje blackpoolsko resolucijo in pozivlja na izjavo, sprejeto na konferenci glede na vojne cilje v Londonu, ki zahteva, da je treba vsako arbitralno silo povsod, kjer tajno in samovoljno moti svetovni mir, uničiti ali, ako je to sedaj nemogoče, da se jo stori viruelno nemočno. Zahteva dalje, da se pripravi primerno zastopstvo delavstvu k mirovnim konferencam, ako bi se razpravljalo na njih o miru. Kongres pozivlja vlado, da takoj otvorji mirovna pogajanja, kaker hitro sovražnik prostovoljno ali prisiljen zapusti Francijo in Belgijo, in priznava ponovno načela Internacionale kot najzanesljivejše garancije za svetovni mir.»

V imenu železničarske enije predlaga poslanec Thomas sprejem resolucije in izjava, da vlada med delavstvom, neglede na različne nazore o vojni, popolno soglasje o tem, da ima pravico določiti, kakšni naj bodo mirovni pogoji. Govornik je naglašal, da se je delavstvu ententnih dežel klub mnogim nesoglasjem, posrečilo priti do enotne izjave glede vojnih ciljev, ki je doslej edina realna izjava za doseg svetovnega miru. Odgovori, ki so prispeali nato iz sovražnih dežel so seve razočarali; predvsem je odgovor nemških večinskih socialistov, žal, nezadovoljiv. Toda ta okolnost nikakor ne more obsojati naših prizadevanj po svetovnem miru. Naša stvar je, da se z izkušnjami štirih vojnih let, dalje bojujemo, dokler ni odstranjen vzrok vseh vojen, namreč militarizem. Ob tem jubileju našega kongresa pa vzkliknimo: Delavstvo ni le edino, temveč iz pepela tega strašnega pekla, tega klanja naj nastane gibanje, ki ne bo lokalno in nacionalno, ampak mednarodno, in delavci vsega sveta naj vedo, da je bratstvo ljudi najboljše jamstvo za mir.

Thorne je v imenu Splošne delavske federacije podpiral resolucijo in izjavil, da je za popolno uničenje nemškega vojnega aparata, ni pa pripravljen podpirati gradivo vojaškega aparata na Angleškem.

Nato je govoril v imenu tekstilnih delavcev pacifist Turner: Često pravimo v nevolji, da moramo nadaljevati vojno, dokler ne uničimo in ne iztrebimo Nemcev, Avstrijev in Turkov. Zdi se, da je to prava politika. Ali pa je vredno, da izgubimo par milijonov več ljudi? Ali ne bi raje iskali poti, po kateri bi končalo delavstvo vseh dežel strašno klanje? Maščevanje je lahko sladko, toda za me in mnoge druge ni niti filozofija, niti vera. Za angleške matere ne bi imelo nobenega pomena, ako bi pobili milijon Nemcev, one bi pa pri tem izgubile stotisoč svojih sinov. (Prirjevanje). Militarizem hočemo uničiti. Obstoji pa nevarnost, da ustvarimo pri nas sistem, ki bi bil onemu v Nemčiji, katerega ravno pobijamo, prav podoben. Poisčimo rajši izhod, da končamo to vojno in vse bodoče vojne.

Za pristaniške delavce je govoril Tillet in dejal, da so nemški socialni demokratie izdali demokracijo.

Havelock Wilson je ostro nastopil proti resoluciji. Protestiral je proti temu, da naj se prično mirovna pogajanja, ako bi bili Francija in Belgija očiščeni Nemcev. Ne sme se pozabiti Rusije. Pristaši delavske države obsojajo prusizem, češ, da so proti cesarstvu. V resnicu pa ni nobene razlike med njimi in pruskimi gospodi, ki so jih obsojali. Govorili so o vojnih ciljih, ne da bi imeli le en resnično delavski mandat. Bržkone so se bali — dasi so se imenovali demokratje — stopiti pred ljudstvo, mu nazzaniti svoje vojne cilje in mu reči, da se žele pogajati z Nemčijo, ako bi ta zapustila Francijo in Belgijo.

Shaw, zastopnik Zveze tkalcev, je naglašal, da resolucija prvič jasno izreka pogoj, da bi morali dati nemški socialisti natančen odgovor na medzavezniški vojni manifest, preden bi bila z njimi pogajanja sploh mogoča. Po izkušnjah, ki sta jih napravili Rusija in Rumunija z mirovnim pogajanjem, ne veruje, da bi bil mir z Nemčijo mogoč.

Annon, zastopnik poštnega nastavljencev, je izjavil, da je namen tistih, ki se zavzemajo za sporazumno mir

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljanje v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, L nadstr. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42—, za pol leta K 21—, za četrt leta K 10·50, za mesec K 3·50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojen prostor K 1—; razгласi in poslane vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

ta, da podpirajo one, ki se nahajajo na bojišču. Ako naj bo to zadnja vojna, zakaj so dobivali potem učenci na srednjih šolah in ljudje na univerzah vojaško izobrazbo? Kdo drugi je odgovoren za sedanji položaj v Rusiji, kot zvezniške vlade in angleška vlada še posebej?

Delavski minister Roberts, ki je govoril kot odpeljavec Zveze tiskarjev, je skušal privesti kongres v drugo razpoloženje, toda brez uspeha, kajti resolucija je bila sprejeta z vsemi proti le šestim glasovom.

Kardinal proti delavcem.

Kolinski nadškof kardinal pl. Hartmann je odvzel predsedništvo katoliških delavskih društv v ondotnem okraju, škofijskemu predstojniku dr. O. Mällerju, ker je nastopil za enako volilno pravico na Pruski. Zvezni tajniki nadškofije Kolinske so nato izdali okrožnico, ki pravi:

To uradno odstavljenje nas mora pač navdajati z zelo veliko skrbjo in ogorčenim nemirim. Soditi po bližnjih okoliščinah, ki so prišle do naših ušes, in ki jasno povedo, da ne gre morda le za izmenjavo osebe, temveč zaenzo za menjavo sistema. Gospod škofijski predstojnik je v zadnji seji predstojništva zapadnonemške zveze postal natančnejše podatke, ki so se dogajali povodom njegove uradne odpustitve med njim in kardinalom dne 24. avgusta v Kolinu. Kardinal je mnenja, naj bi imela delavska društva izključno cerkveni značaj, da ne bi smela politično delovati in da bi se ne smel ustanoviti politični komitej, kjer bi se zlasti oziralo na tačas pereče vprašanje enake volilne pravice za Prusko, da nì umestno stališče zvezinega glasila k temu kakor tudi priredebit bohunskega zborovanja. Iz tega je razvidno, da kardinal vbodoče ne misli več dopustiti tega, kar smo v jasnem življenju razumeli pod nalogami katoliških delavskih društv. Ob vsej časti, ki smo jo dolžni kot škofijsani kakor tudi kot funkcionarji katoliških delavskih društv v vseh cerkvenih stvareh ter dolžni ugoditi želji in volji našega nadpastirja, nam narekuje v tem slučaju vendarle naša vest in naš odgovornost, čut nasproti članom naših okrajnih zvez, da tu javno izpovemo, da smatramo uspešno in blagodejno delo držev na podlagi, kakor jo zamenjala kardinal, za nemogoče.«

Končno žele spisatelji, naj bi se kolikor mogoče hitro razjasnilo, katero obliko in kakšno vsebino naj imajo vbodoče delavska društva v nadškofiji Kolinski. Iz tega sledi popolnoma jasno, da je hotel kardinal z vstopom katoliških delavskih društv za enako volilno pravico zastaviti pot očividno iz usluge ali simpatije za fevdalne gospode centruma na Zahodu. Obenem pa uči ta dogodek, da se delavsko gibanje pod patronatom cerkvenega kneza ne da združevati z razrednimi interesi delavcev.

Za našo mladino!

Strahotne so številke o umrljivosti otrok med vojno. Kakor da bi padala strupena slana, tako učinkujejo vojne posledice na našo deco. Oni, ki jim še prizanaša smrt, pa počasi hirajo, njihove odporne sile postajajo od dne do dne manjše. Sveta dolžnost slovenskega naroda je, da skrbi za svoj naraščaj, da mu z združenimi močmi pomaga prestati vojno.

21. in 22. septembra priredi odbor S. H. S. žena za siročad po vsem slovenskem ozemlju »Narodni blagdan«, da zbere potrebna sredstva, ki naj omogočijo kar najizdatnejšo pomoč naši mladini. Nabranim denar se ne porabi za preskrbo otrok, ki jih sprejemajo Hrvatje tako gostoljubno, temveč pride tudi v prid slovenski mladini, ki obiskuje šolo na domačih tleh. Del nabranega denarja se porabi za podpore dijaškim kuhinjam, za boljšo prehrano otrok, ki obiskujejo ljudske šole, za nabavo obleke in obutve potrebnih.

Naj ne bo 21. in 22. septembra slovenske rodbine, ki ne bi prispevala po svojih močeh za ohranitev naše mladine — naše bodočnosti!

Odbor S. H. S. žena za siročad v Ljubljani.

Narodni svet in drugo.

III.

V debati je zapisal sodr. Gh., da je N. S. naša konstituanta. Ta trditve ni pravilna. N. S. je komaj priprava za eventuelno konstituanto, v katero — bodi mimogrede po-

vedano — bi socialni demokratje vstopili brez vsakega pomisnika. Vendar je N. S. institucija, ki jo je pozdraviti, ne pa podcenjevati, pa seve tudi ne precenjevati!

»Naprej« je že večkrat povdarjal, da je treba končno definitivno ugotoviti: kakšna naj bo skupna zahteva po državi Hrvatov, Slovencev in Srbov — po Jugoslaviji. Ni se pridružil majniški deklaraciji, ki jo je smatral za pretesno, za etapo. Meščanske stranke so kolebale in kolebajo se danes med majniško deklaracijo in zagrebško resolucijo. Kdo naj tu izreče potrebljno odločno besed?

Po našem mnenju edino **Narodni Svet** za nas na tej strani — za vse pa **Narodni Odbor** v Zagrebu!

V sedanji zgodovinsko važni dobi je nujno, da se ne meša več pojmov in da ne propagira vsak kaj drugega, ampak da ves narod S. H. S. pove jasno in nedvoumno: **kako hoče in kake mora biti.**

Ne smemo tajiti, da mislimo tako Slovenci kakor Hrvati in Srbi v marsičem precej vsak zase. Slovenci živimo in smo živeli precej v drugem ozračju kot deloma Hrvati, zelo drugače pa kot Srbi. Mi smo začeli narodno življenje živeti v bojih za jezikovne, šolske in podobne pravice, tlačeni od Nemcev, Italijanov ter od osrednje vlade. Če hočemo Jugoslavijo — tedaj se hočemo razvijati kot narod, ki bo iz polne sklede smel zajemati, to se pravi: ki se bo lahko kulturno, gospodarsko in politično nemoteno in neovirano, tedaj **slobodno** razvijal. — Hrvatje trpe pod lasttvom Madžarov, kojih hegemonija škoduje njih razvoju na gospodarskem polju. Madžarski nečuveni sistemi korupirajo javno in vso moralno sploh po Hrvatski, kar povzroča, da ni v narodu potrebne samozavesti. Za Hrvate je Jugoslavija povratek na normalno pot življenja, kamor so zašli zapeljani po Madžarski lokavosti in lastni brezbriznosti. In Srbi — tu je za Bosno in Hercegovino gospodarska in politična rešitev v Jugoslaviji — za Srbe v Banatu pa narodna in politična. O drugih ne govorim. Vsi trije narodi smo živeli in živimo življenje narodov — hlapcev, vsak poje zase svojo pesem trpljenja in vsak upa in sanja svojo boljšo bodočnost. Premalo smo imeli skupnih zvez in doškov, preveč smo bili razdeljeni in preveč so na nas vplivale okolišnice, v katerih smo živeli.

Kdo naj to premesti, preuredi, razjasni in najde skupno platformo? Potrebna pa je, o tem vendar ni dvoma!

Tudi jugoslovanski socialni demokratje živimo vsak svoje življenje. Mi v Avstriji vodimo svoje boje — na eni strani proti narodnemu šovinizmu v **lastnem** narodu z domačo buržoazijo, proti političnemu izkorisčanju po državi in pa po lastnih posedujočih strankah, ki ne poznajo enakosti ne v socialnem ne v javnem življenju — proti kapitalističnemu podjetništvu za večji Ros kruha, za krajši delavnik, za socialno skrb — za napredek kulture, za kulturo zase in otroke tako proti državnemu birokraciju kot proti klerikalizmu in nazadnjaštvu v lastnem narodu. Sodružni na Hrvatskem bojujejo enake boje, ali ker žive precej v drugih okoliščinah, se zdi, da je njih politično življenje drugo nego naše.

Jovo Jakšić iz Sarajeva tudi razmotriva v »Kampiu« (avgustova številka t. I. str. 589—592) o tem ter prihaja do zaključka:

»Hrvatska in slovenska veja jugoslovanskega naroda je katoliške vere in v nji je klerikalizem zelo močan. Vsled tega sta morali socialistični stranki najboljše moči žrtvovati boju proti klerikalizmu in propagiranje socialističnih idej je precej zaostalo. Dolgoletni napol kolonialni položaj je onemogočil postanek lastne veleindustrije in buržoazije. Pravočasna rešitev agrarnega vprašanja je utvorila malega posestnika, kar je njih dežele napravilo precej malomeščanske... Pred postankom jugoslovenske ideje in pa na njo se opirajočega sedanjega gibanja je bil narodni položaj Hrvatov in Slovencev brezupen, tako, da je njih zgodovina polna eksperimentov, ki so vsi šli za tem, da se rešijo tega položaja. Spekuliralo se je — zlasti pri Hrvatih — in vedno je bilo polno razočaranja. To je povzročilo, da je hrvatsko in slovensko ljudstvo politično zmerno, neodločeno, skoro fatalistično. Te razmere so zelo vplivale na delavsko gibanje v teh krajih. Znano dejstvo je, da se v narodih, ki se nahajajo v brezupnem narodnem položaju, tako inteligenco kot idealisti iz meščanskih krogov nagibajo v socialno demo-

kracijo, upajoč, da najde v nji rešnika svojemu narodu. Tu je bilo tudi tako in čisto proletarski in socialistični element je s tem zvodenel. To je povzročilo, da ni marksistični socializem po Hrvaškem in Slovenskem našel trdnih tal in da sta socialistični stranki tod malo marksistično orientovani; zelo značilno za študij upliva splošnih razmer na delavsko gibanje je, da je stališče hrvatske in slovenske stranke bolj neodločeno in nedoločeno kot pa nacionalistično ali marksistično.

Jovo Jakšič ima precej prav, le pozablja, da je naše delavstvo, zlasti na Slovenskem, čisto v drugem položaju kot nemško ali italijansko ali pred vojno srbsko. Ima tudi kulturne potrebe; ne le boj proti klerikalizmu, ampak boj za možnost, da se more razviti socializem v narodu. Mali narodi imajo vse druge naloge kot veliki, istotako seve je z delavstvom malih narodov. Zato govorite lahko Nemec, Francoz ali Rus o raznih orientacijah lažje, nego specielno Slovenci, Hrvati ali Čehi...

Razmere v Bosni in Hercegovini so seveda povsem drugačne. Agrarno vprašanje čaka razvozljana. Mesto malih posestnikov so tu tзв. kmetje, ki so pravzaprav bili vzrok okupacije Bosne in Hercegovine po Avstro-Ogrski. Po narodnosti so tu glavno Srbi in po veri pravoslavnici; klerikalizma skoro ni. Razvoj dogodkov v krajinji je mogočno vplival na Srbe v Bosni in v Ogrski. Razvoj bosanske socialne demokracije je povsem drug nego naše in hrvatske. Inteligence tudi skoro ni v stranki, ker je videla, da položaj naroda ni brezupen, zato je ali čisto nacionalistična ali pa Štreberska. Bosanska socialna demokracija se smatra za čisto marksistično ter se je priglasila k Zimmerwaldovcem.

Tudi v socialni demokraciji tedaj je treba jasnosti. Treba je, da se vse tri jugoslovanske stranke postavimo pred vprašanje: kakšna je naša naloga v dobi, ko velika večina naroda S. H. S. vidi v ujedinjenju vseh treh narodov in v samostojni državi svojo politično bodočnost.

Ali naj v tem zgodovinskem času ne sodelujemo z vsemi močmi, da vstvarimo res prave psihološke predpoge velikega proletarskega svetovnega prevrata. Moremo jih li pri nas sami proletarci brez drugih sloyev naroda ustvariti?

V.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 13. septembra. Uradno se razglaša: Italijanske poizvedovalne čete so južno Novente skušale izsiliti prehod čez Piavo. Pognali smo jih nazaj. Skoraj na celi fronti artiljerijski boji. V Albaniji je položaj neizpremenjen. Četovodja Greslović je sestrelil včeraj nad Dračem tri sovražna letala. Na Francoskem bojišču so avstro-ogrski polki v odseku St. Michiel v silnih obrambnih bojih zavarovali umik nemških čet. Umik se je izvršil po načrtu.

Bitka na zapadu.

Berlin, 13. septembra. (Uradno.) Armatna skupina kraljeviča Ruprechta in generala Boehna: Ob morski obali in severovzhodno Bixschootea smo uspešno izvedli manjša podjetja. Med Ypermom in Armentieresom so se izjavili sovražni poizvedovalni sunki. Jugozapadno Fleurbaia smo odbili delni napad, severozahodno Hullucha močnejši sunek Angležev. Med cestama od Arrasa in Peronnt na Cambrai je sovražnik včeraj nadaljeval svoje napade. Dobro merjeni topniški ogenj je imel poseben delež na uspešni obrambi. Naša infanterija je vrnila Angleže, kjer so vdrli v naše črte, v protisunku zopet nazaj. Havrincoourt je ostal v sovražnikovih rokah. — Armatna skupina nemškega cesarjeviča: Med Ailetto in Aisno manjši infanterijski spopadi. V Champagne so sunili naši oddelki v sovražne črte in privedli nazaj ujetnikov. — Armatna skupina generala von Gallwitza: Francozi so napadli včeraj lok St. Mihiela pri višinah Combrez in južno ter med kotonoma Lorraines in Mozelo. Pričakujmo tega napada smo že preg leti obrnili pozornost na izpraznitve loka, ki je bil izpostavljen oboje-stranski obkolitvi, in je pred dnevi že pričeli. Zato se nismo bojevali do odločitve in smo izvedli nameravana premikanja. Sovražnik jili ni mogel ovirati. Francozi, ki so napadli na višinah Moze, so bili zavrnjeni. Višine Combres, ki smo jih bili začasno izgubili, so zopet vzele domobranske čete. Južno od tod so zavarovali avstro-ogrski polki v močni protiobrambi v zvezi s četami, borečimi se med Mozo in Mozelo, umik pri St. Michelu stojecih divizij. Med kotonoma Lorraines in Mozelo je sovražni napad napredoval na Thiaucourt. Rezerve so prestregle sovražni sunek. Jugozapadno Thiaucourta in zapadno Mozele smo odbili sovražnika. Tekom noči je bilo končano izpraznjevanje loka nemočno po sovražniku. Stojimo v novih pripravljenih pozicijah.

Berlin, 13. septembra zvečer. Na bojnih frontah mirem dan. Med Mozo in Moselo se boji niso obnovili.

Anglija se bo borila do konca.

London, 13. septembra. Pri zajutru, ki ga je priredil londonski lordmayor, je ministrski predsednik Lloyd George izjavil: »Ko sem bil v Manchestru, so v vojaških krogih govorili o kompromisu in rekli, da bi lahko razpravljali o miru. Moj odgovor pa je, da kompromis ni mogoč«. S povzdignjenim glasom je Lloyd George končno izjavil: Anglija se bo borila do konca.

Francija hoče vojaško odločitev.

Zenica, 13. septembra. Francoski ministrski predsednik Clemenceau se mudil v Arrasu, da se pogovori o ofenzivi. Izjavil je, da je mir sedaj nemogoč. Do spomladi ima besedo maršal Foch.

Amerikanska ofenziva.

London, 13. septembra. Reuterjev urad poroča: Amerikanska armada v Franciji je včeraj napadla na široki fronti ob obeh straneh odseka St. Mihiel. Nemci se umikajo. Napad napreduje.

Vesti iz Rusije.

Petrograd v rokah protirevolucionarjev? London, 13. septembra. Brzjavka iz Kopenhaga javlja, da se preko Helsingforsa razširijo govorice, glasom katerih je Petrograd v rokah protirevolucionarjev. (Na drugem mestu pa zopet poročajo, da v Petrogradu sploh ni prišlo do nemirov. Op. ured.).

General Brusilov ustreljen? Harkov, 12. septembra. General Brusilov je bil v Moskvi ustreljen.

Ljubljino stanje. Moskva, 12. septembra. O Ljubljinovem stanju so izdali danes uradno poročilo: Temperatura 36, žila 90, dihanje 22. V splošnem se Ljubljina počuti boljše. Od jutri dalje bo smel bolnik sedeti.

Razmere v Petroradu. Dunaj, 13. septembra. Z ozirom na vest, da so zavzeli protirevolucionarji Petrograd, se tukajšnjim političnim krogom sporoča, da prihajajo iz Petrograda vesti najnovejšega datuma, kar bi se ne moglo zgoditi, ako bi se vršili v Petrogradu nemiri.

Uspehi boljševiških čet. Moskva, 12. septembra. Kakor poročajo »Izvestija« z orenburške fronte, so zasedle boljševiške čete Uralsk. Beli gardisti in Čehoslovaki so baje izpraznili Samaro. Glasom poročila istemu listu je prišlo v Taškentu baje do zvezne med komunisti in levimi socialnimi revolucionarji, tako da ostane predsedstvo tamšnjega sovjeta na svojem mestu.

Protirevolucija omahuje. Moskva, 12. septembra. V govoru o zunanjem in notranjem političnem položaju Rusije, ki ga je govoril Radek pred izredno komisijo, je izjavil, da je notranja protirevolucija zlomljena. Nade buržoazije na pomoč angleških in francoskih socialistov se iz razlogov mednarodnega značaja ne bodo uresničile.

Kako je v Petrogradu? Petrograd, 13. septembra. V Petrogradu vlada silna nervoznost. Vlada je storila odločne ukrepe, da potlači protirevolucionarno gibanje. Nekaj dni sem vozijo po cestah oklopni avtomobili in na raznih krajih mesta so postavljene strojne puške. Promet nadzorujejo rdeči gardisti. Često se čuje iz raznih mestnih delov streljanje. Prebivalci so poskriti po svojih stanovanjih.

Ameriške čete v Arhangelsku. Washington, 12. septembra. Dohod ameriških čet v Arhangelsk se uradno potruje. Njih število se ne omenja.

Nova ruska armada. Kiev, 13. septembra. Glasom brezžičnega telegraema sovjeta ljudskih komisarjev vsem gubernjam in okrožnim sovjetom bodo vpoklicani v celi Rusiji 20letni moški brez razlike na socialni razred. Izvežbali jih bodo po strogi disciplini imenovani, torej ne več izvoljeni poveljniki tekom enega leta. Ko bodo izvežbani, dobe vse pravice in dolžnosti ruskega vojaka. Naloga nove armade je varstvo sovjetske republike proti zunanjim nevarnostim. Obenem bodo vpoklicali 35 do 40-letne specialiste za brezžično brzjavljenje, artiljerijo, gradbo mostov, letalstvo in hitrotehniko.

Velika eksplozija. Kiev, 13. septembra. »Kievskaja Mysl« poroča, da se je pripetila v Voronesku eksplozija katastrofa, ki je uničila šest železniških vlakov in več poslopij v bližini kolodvora. Škoda znaša 30 milijonov rublov. 350 ljudi je našlo smrt. Prijeli so 150 oseb.

Iz Rusije. Sedaj so izvršili konečne volitve v socialistično akademijo, o kateri smo že poročali. Izvoljeni so bili med drugimi v izvrševalni odbor: Bucharin, Radek, Lenin, Pokrovsky in Rjasanov. Knez Peter Kropotkin ni sprejal častnega članstva. Volitve članov iz Francije, Anglie in Italije še niso izvedli. Za ravnatelja je bil izvoljen prejšnji profesor petrograjske univerzitete Reissner. Akademija ima dve sekcije: znanstveno-akademično in šolsko-izobraževalno. — Sovjeti pripravljajo za rojstni dan (10. septembra) Leva Nikolajeviča Tolstoja veliko počastitev zanj. — Za naslednika predsednika komisije za potlačenje protirevolucije umorjenega Urickega so izvolili sodr. Gleba Iwanoviča Bokija. Izvrševalni odbor levih socialnih revolucionarjev (internacionalistov) odločno obsoja atentat belih gardistov na sodruga Ljenna.

Politični pregled.

Iz finančnega odseka. Finančni odsek poslanske zbornice je predvčerajšnjem odobril vladno predlogo o vinškem davku. Na dnevnem redu odseka je sedaj novela o zemljiškem davku. Načelnik odseka, poslanec dr. Löwenstein, bo ostale davčne predlage odstavil z dnevnega reda ter vladu pozval, da zbornici čimprej predloži svoj finančni načrt. Opozicija odsekovega delovanja ni znatno motila, ker si je glavni udarec proti vladu pridržala za plenum zbornice.

Ogromno obiskano zborovanje socialno demokratičnega društva se je vršilo v pondeljek, dne 9. t. m., v veliki dvorani hotela Kollmann v Celovcu. Poslanec sosed Gröger je govoril obširno o naših prehranjevalnih razmerah v Avstriji v splošnem in posebej o onih na Koščem. Sodrug Lukas se je pečal v svojem govoru z zdravstvenimi zamudami v Št. Rupertu in drugih okoliških vasih, kjer so opetovano izbruhnil težke bolezni. Zahteval je skorajšnje priklapljenje teh okratov k mestu celovškemu. Na zborovanju je zavladalo precejšnje razburjenje, ki se je polastilo delavskega prebivalstva radi neznosnih prehranjevalnih razmer. Naj bi vsi merodajni činitelji spoznali to, kako zelo je izčrpana potrebljivost stradajočega prebivalstva, naj bi pomagali, predno je prepozno. Zborovanje je sprejelo dnevnemu redu primerne resolucije, v katerih so zapovedene zahteve delavcev.

Razprava proti upornim mornarjem v Kotoru. Zadarski cenzurirani »Narodni List« piše: Nekateri časopisi so pisali, da je prišel poslanec Soukup v Kotor branit 50 mornarjev, obtoženih zaradi upora, dočim smo še daleč od sodne razprave. Soukup je prišel v Kotor, da zbere podatke in zasliši obtožence, katerih ni 50 ampak 400. Nato je Soukup odpotoval. Med 400 obtoženc je 90 odstotkov naših iz Dalmacije, Hrvatske in Istre, dočim so drugi Čehi, nekaj Madžarov in še manje Italijanov. Razprava se prične 15. novembra in bo trajala približno tri mesece. Madžari so že preskrbeli za branitelje, za Čehe je bil tamkaj Soukup. Cenzurirani »Narodni List« pravi dalje: V interesu teh naših ubogih ljudi, ki so goli, bosi in lačni — zaradi lakote so prodali že tudi čevlje — in ki že sedem mesecev grijijo po ječah, naj delajo vplivni ljudje na to, da se ta proces uniči, ali naj se pa odgovori do po vojski, ljudje pa izpuste iz ječe. — Temu poročilu dodaje tržaški »Lavoratore«, da je socialno-demokratični poslanec Oliva pred mesecem dni v tej stvari odpotoval na Dunaj, da se posvetuje s poslancem Seitzem, kaj bi se dalo storiti za brambo teh obtožencev. Že prej se je bil poslanec Seitz obrnil na generala Arza, načelnika generalnega štaba, da bi teh nesrečnikov ne zadela tako tragedija usoda kakor je druge. Dr. Puecher v Trstu zagovorništva ni mogel sprejeti, ker ni vpisan kot vojaški zagovornik. Socialno demokratični odbor v Trstu je sklenil pridobiti enega izmed treh tržaških vojaških zagovornikov za to, da sprejme zagovorništvo v kotskem procesu obtoženih italijanskih mornarjev; stroške bo prevzela socialno demokratična stranka.

Vaszonyi proti ogrskemu ministrskemu predsedniku. Bivši ogrski justični minister dr. Vaszonyi objavlja v listu »Uj Híreg« oster članek proti ministrskemu predsedniku dr. Wekerleju. Dolž ga, da je golif, ki je defraudiral volilno pravico in da je prelomil svojim ministrskim kolegom dano besedo, samo da reši grofa Tisza in njegovo delovno stranko.

Naši vjetniki v Sibiriji. Ker so ententne čete in v njihovi službi nahajajoče se čeho-slovaške formacije polnem odrezale azijska ozemlja Rusije, je varstvo naših vojnih vjetnikov v Sibiriji onemogočeno. Zato je avstro-ogrsko vojno ministrstvo sporazumno z vnanjim ministrstvom naprosilo dansko vlado, da v onih ozemljih obdrži varstvo avstro-ogrskih vojnih vjetnikov in civilnih internirancev, oziroma ga uredi še krepkeje kakor doslej. Delegat danske vlade je v to svrhu bil odposlan kot ministrski rezident v Irkutsk. Deluje se tudi z vsemi močmi za povratek invalidov in bolnih.

Joffe o umorjenem komisarju Urickem. Ruski poslanik v Berlinu, Joffe, se je izrazil napram zastopniku petrogranske brzjavne agenture, zelo pohvalno o umorjenem komisarju za notranje zadeve Urickem. Komisar Uricky je bil med najzvestejšimi pristaši socialno demokratične stranke, v katerega je vstopil že leta 1808. Gorel je za osvoboditev delavskega razreda, bal se ni nikakr žrtev, ničemur se ni odrekel in posvetil je svojim idealom vso svojo energijo. Prebil je mnogo let kot ruski politični izgnanec. Na začetku revolucionarnega gibanja se je vrnil v domovino in se popolnoma posvetil idealu osvobojenja delavskega razreda. Zavzemal je mnogo odgovornih mest. Bil je član osrednjega odbora stranke, član revolucionarnega vojaškega odbora, komisar za potlačenje protirevolucije in konečno komisar za notranje zadeve severnega ozemlja sovjetske vlade. V vseh svojih funkcijah je bil spoštan za neomahljivega bojevnika in poštenega sodruga. Škoda ga je tembolj, ker je umrl v starosti šele 45 let.

Češko državno posojilo. Londonska »Daily Mail« javlja, da je dr. Masaryk kot predsednik od entente priznane čeho-slovaške provizorične vlade češko narodno posojilo v znesku 20 milijonov frankov izposloval. Odziv je bil tolik, da je bilo posojilo v par dneh nad dva desetkrat podpisano. Na podlagi tega posojila je potem izdala

provizorična vlada za 15 milijonov frankov zlatega češkega denarja. Ameriška vlada je dovolila češo-slovaški državi kredit 50 milijonov dolarjev. Enak kredit je baje odprt za jugoslovansko narodno vlado, čim bo priznana od entente.

— **Nemška pustošenja v Franciji.** V francoski poslanski zbornici je finančni minister Klotz izjavil, da bo stala obnova po Francozih sedaj zopet zasedenih pokrajin dve miliardi frankov.

— **Italijanska ofenziva proti Avstriji.** Iz Rima se javlja baje na temelju zanesljivih informacij, da je vsled sklepa ministrskega sveta in vsled pritiska aliancev v najkrajšem času pričakovati italijansko ofenzivo proti Avstro-Ogrski. S to namero da je v zvezi okolnost, da je Italija zadnje dni zaprla svoje meje. — V protislovju s tem poročilom pa je vest, katera je došla londonskim »Daily News« iz Rima. Ta vest napoveduje, da bo Avstro-Ogrska še pred začetkom jeseni napadla na italijanski fronti ter vrgla proti Italiji vse razpoložljive čete.

— **Sestanek skandinavskih kraljev.** Na povabilo danskega kralja se vrši dne 26. septembra v Kodanju sestanek skandinavskih kraljev. Vršilo se bo posvetovanje o položaju, katerega se udeleže tudi vodilni državniki skandinavskih držav.

— **Cachin o mirovnem razpoloženju.** Eden voditevjev francoskih socialistov, poslanec Chachin, izvaja v nekem članku o miru, da kažejo centralne države neko naklonjenost za mir. Zdi se, da je prišel trenotek za sklepanje miru. »Biti si moramo svesti svoje uloge« — piše Cachin: »ne moremo še nadalje vztrajati pri nič-vredni formuli prejšnje večinske stranke, ampak pomagati moramo onim, ki v Nemčiji reakciji napovedujejo boj.«

— **Lloyd George o volni in miru.** Angleški ministrski predsednik Lloyd George se je podal predvčerašnjim v Manchester, kjer naj bi se mu izročila diploma častnega meščana manchesterskega. Na potu ga je ustavila velika množica ter je Lloyd George pred množico govoril in izvajal: Življenje in sreča Anglije, usoda angleške države in usoda človeštva je odvisna od izida vojne. Poročila so sedaj v resnicu dobra. Nismo še na koncu pote, še imamo pred seboj nekaj strmin. Najhujše pa bo kmalu prestano. Nobene večje pridobitve v angleški industriji nimamo, kakor je transport Amerikancev preko atlantskega oceana. Amerikanci, ki so sedaj v Evropi, so prednji voji najmanj deset milijonov broječa prav dobrega človeškega materiala sveta. Izgube pri zadnjem prodiranju ne znašajo niti ene petine izgub leta 1916. Glavna razlika med 1916. in 1918. pa je enotno posvetljivstvo. Izredno velika sreča je, da smo si zagotovili Focha. Samo če izgubi narod pogum, nam lahko nide zmaga. Da se napravi konec vojni, moramo naložiti sovražniku trajni mir. Nemški narod mora vedeti, da so njegovi vladarji kršili zakone človečanstva. Pruska sila vladarjev ne more ščititi pred kaznijo. Lloyd George je izrekel svoje popolno pritrjevanje ustanovitvi zvezne narodov. Izvajal pa je nadalje: Zveza narodov, v kateri bi bila pruska vojska sila, bi bila zveza med lisičami in gosmi. Če zavrije in prekolne Nemčija po vojni perfidijo svojih vladarjev, potem bo dobrodošla v veliki zvezni narodov. Edina sigurna podlaga za mir pa je zmaga zavezniških. Po zagotovitvi zadovoljivega miru smemo z mirno vestjo pričeti graditi nov svet. Iz te volne more iziti nova svetovna konstrukcija. Najprej pa je treba zmagati. Kažejo se socialni in gospodarski simptomi, proti katerim moramo pravočasno nastopiti. Potem bo lepo vreme za žetev.

Rudarji pri ministru Homannu.

Pod vodstvom poslancev dra. Rennerja, Regra, Tušara in Jirasku je dne 9. t. m. sprejel minister za javna dela Homann deputacijo zastopnikov rudarskih organizacij avstrijskih in rudarskih zadrug. V deputaciji so bili: Za Unijo rudarjev avstrijskih Jarolin in Pohl iz Turna, Šavel iz Mor. Ostrave, Zwanzger iz Leobna in Sitter iz Trbovelj; za zvezo čeških rudarjev Prohaska iz Mosteca; za rudarske zadruge Mor. Ostrava Kantor, Klimš in Kozar, Mostec Meisner in Settmacher, Falknov Schusser, Plzenj Janouš, Rosice Kolcava in Kladno Roboch.

Rudarji cele Avstrije so sredi avgusta tega leta predložili svojim podjetnikom enotne mezdne zahteve. Te mezdne zahteve so podjetniki večinoma odklonili; deloma so tudi priznali popolnoma nezadostne priboljške. Namen deputacije je bil torej, da poroča ministru o situaciji, ki je nastala zaradi osorne odklonitve mezdnih zahtev ter ga povabi, da intervenira. Po daljšem razgovoru je izjavil minister, da je, čeprav so opravičene obravnavati in razsojati o mezdnih zahtevah le obstoječe mezdne in pritožbene komisije, vendar rad pripravljen, vplivati pri rudniških podjetnikih v tem zmislu, da se izvede pravne zvišanje in ureditev delavskih mezd; mora pa pri pozivljati, da vplivajo na to, da se premogovna produkcija zopet dvigne.

Med posvetovanji, pri katerih je nadomestoval ministra sekcijski šef Pokorný, se je razpravljalo o obstoječih aprovizijskih nedostatkih in produksijskih težkočah stvarno in podrobno. Med razgovori je naznanil sekcijski šef Pokorný deputaciji, da je vlada pripravljena, dovoliti rudarjem ne le ugodnejšo in naravnostno dobavo živil,

marveč j.m. hoče tudi dati enakopravnost na soupravi in kontroli pri razdeljevanju teh živil, ter prosto izberi, kje jih hočejo prejemati.

Škandal.

Na članek pod tem naslovom, ki smo ga objavili v četrtek, je odgovoril »Slovenski Narod« včeraj tako-le:

»Pozemska banka v Pragi otvorila v Ljubljani svojo podružnico. To podružnico je bilo treba vpisati v trgovski register deželnega sodišča. Deželno sodišče je to storilo ter to objavilo v uradnem listu — v nemškem jeziku. Nad tem se spodikata »Naprej« in »Novice« ter bljujeta ogenj in žveplo ne na deželno sodišče, ki je povzročilo nemški razglas, ampak na Pozemsko banko in pa na dr. Ravnharja ter Ivana Hribarja kot člena načelstva takojšnje podružnice. Po dobljeni informaciji je pripomniti, da je bila vloga g. dr. Ravnharja za vpis v trgovski register sestavljena v slovenskem jeziku, enako so tudi vse priloge, kakor pravila, statut, bile vlogi priložene v posvetjenem slovenskem prevodu iz češčine. Deželno sodišče bi bilo torej postopalo pravilno, da je na slovensko vlogo izvršila vpis v register v slovenskem jeziku in enako bi se moral glasiti razglas v uradnem listu. Naj bodo gospodje pri »Napreju« uverjeni, da se bo proti nepravilnemu postopanju deželnega sodišča storilo vse po zakonu dopustne korake. Iz povedanega pa sledi, kako ne-lojalnega orožja se poslužujejo gospodje pri »Napreju« (o »Novicah« niti ne govorimo). Taki napadi, predno se prepriča o utemeljenosti svojih trditev, bi morali pri posetenem časopisu danes pač izostati. Mogoče je, da se bo sodišče izgovarjalo s tem, da je neka vloga pravškega zastopnika Pozemkove banke nemška. Sodišče je namreč na prvotno vlogo dr. Ravnharja priloge vrnilo v depolnitve, češ, da so nepopolne. Dopolnjene vloge je potem pravški zastopnik banke predložil z nemško vlogo. Češke vloge bi sodišče ne sprejelo, slovenske vloge pa mu vsled naglice, s katero je bilo treba delati, ni bilo mogoče oskrbiti. Sodišču pa se je bilo ozirati le na prvotno vlogo dr. Ravnharja, ta je bila slovenska, torej bi morala tudi vsa rešitev biti slovenska. Tak je položaj in nič drugačen in sedaj bomo videli, ako bodo gospodje pri »Napreju« toliko pošteni, da bodo poravnili krivico, ki jo storili.«

Kaj naj porečemo k temu? Ljubljancanka je prinesla ta vpis v trgovski register v **torek**; mi smo čakali, da bo v **sredo** »Slovenski Narod« proti temu nastopil; v četrtek smo šele mi to pribili. No, pa saj mi poznamo češke gospode in pa one pri »Slovenskem Narodu«. Ko smo svoj čas grajali take Kundmachunge pri »Kolinski tovarni« in pri »Industrialni banki« — je »Slovenski Narod« molčal; ni niti registriral naše graje, niti ni prinesel pojasnila. Gorjenje pojasnilo je seve ples med jajci. Pa o njem bomo govorili še pozneje, ko se bodo storili pri sodišču obetani vsi »dopustni koraki«. Za enkrat bi radi izvedeli: kako stališče zavzema proti dr. Ravnharju, ki je državni poslanec Ljubljane in sedaj v ravnateljstvu — Pozemkove banke, ki, da se nastane v Ljubljani, hoče vreči dve tvrdki na cesto... Pa o tem bomo tudi še govorili!

Dnevne vesti.

— Na naslov mestne občine Ljubljanske. Pišejo nam iz Šiške: Naša Šiška je ubog privesek Ljubljane. Smo sicer del Ljubljane, ali Ljubljana pozablja na nas. V občinskem svetu nimamo **nobenega** zastopnika, ker so nas vzeli med se, a dali nam še niso priložnost, da bi kdaj svoje ljudi poslali v mestni ožir, občinski svet. Nikdo se za nas ne briga. Ceste in pota so zanemarjena, da je joj, Gasilska, Kmetiška, Knezova, Planinska itd. — pota, ki vežejo velike ulice med seboj, so cela jezera, če le eno popoldne dežuje. Gospod župan naj se vendar usmili ubogih Šiškarjev! Prihaja jesen, ž ujo zima in — ubogi otroci, ki bodo morali v šolo! Ubogi železničarji, ki morajo v noči v službo. — Res je sedaj hudo za delavsko osobje, ali kar je nujno, je neodložljivo. Poprava cest, naprava odtokov za vodo, to je neodložljivo. Cestni nadzornik naj pregleda takoj vse nedostatke in uredi potrebno. Ljubljana — spomni se Šiške!

— **Doklade državnim uradnikom.** ki so jili vsled izrednih razmer dovolili, bodo izplačane s 1. oktobrom dalej v devetih mesečnih obrokih.

— **Cene sukanca.** Cenik, ki ga je izdala centralna nakupovalnica tekstilnega blaga, navaja za sukanec naslednje septembarske cene: Švicarski sukanec, za 1000 yardov 43 kron; za 500 yardov 18 kron; surova svila za šivanje 1 K 80 vin. in papirnat sukanec, 100 metrov 1 K 20 vin.

— Ustanovni občni zbor »Narodne galerije« bo v sredo, dne 18. t. m. ob sedmih zvečer v dvorani občinskega sveta na mestnem magistratu v Ljubljani. Vsakdo, komur je slovenski kulturni razvoj pri sreču, zlasti pa ljubitelji slovenske vpodabljajoče umetnosti naj bi se udeležili tega zborovanja osebno ter pristopili društvu »Narodna galerija« bodisi že pred občnim zborom (pismene prijave članstva in denarni prispevki se začasno pošiljajo na tvrdko Fr. Ks. Sonjan v Ljubljani, Frančeve nabrežje), bodisi pa zborovanju samem. Ustanovnina znaša 500 kron enkrat za vselej, udnina rednih članov 30 kron na leto. — »Narodna galerija« je eno največjih dosedanjih slovenskih kulturnih podjetij in se raztega na vse slovensko

ozemlje. Drugim, večjim narodom so narodne umetnostne galerije ustanovili vladarji ali pa slavni mecen v časih najbolj cvetoče kulture, zanje žrtvujejo milijone in milijone. Slovenci si kot demokratičen narod svojo narodno galerijo ustanove sami, v dobi, ko se je vzbudila svetovna demokracija. Ustvarijo si jo iz lastne moči ter izpričajo, da znajo ceniti svojo upodabljajočo umetnost, ki je pred leti slovensko ime s častjo zanesla med druge narode. Udeležba ustanovnega zborovanja »Narodne galerije« bodi številna, vsak Slovenec si stej v dolžnost, postati član »Narodne galerije!«

— **Dve nesreči s tramvajem.** Pod tramvaj sta prišla v Škojii ulici v Ljubljani dva vojaška konja, katera sta se močno poškodovala. Istočasno je tramvaj povožil na Poljanski cesti in Strossmayerjevi ulici tudi par vojaških konj, vpreženih v kočijo.

— **Obstreli se je** 16letni sin Luke Korčeta v Malih Brdih pri Hrenovicah. Roko ima tako obstreleno, da so ga morali prepeljati v deželno bolnico.

— **Za slovensko šolo v Mariboru,** za katero se je ustanovila, kakor znano, posebna akcija, ki zbira prispevke v ustanovitev šole v Mariboru, se je nabralo doslej 100.000 krov.

— **Grozne slike iz sedanja vojne.** Iz Buchsteina poročajo »Innsbrucker Nachrichten«: Na Col di Lana, kjer so bili grozni boji, je mnogo trupel padlih vojakov doslej še nepokopanih. Številni ljudje, ki so obiskali nekdanje bojišče, pravijo, da ne bi bili sli tja, če bi bili vedeli, kako grozne slike bodo videli. Pravijo, da so videli, kako gleda tu kaka noge raztrganega vojaka iz čevlja, tam je zopet kaka ruka ali kak drug del telesa, tu kup vojaških plaščev, tam so zopet drugi deli vojaške obleke. In koliko bo še takih bojišč...

— **Okraino glavarstvo izpusti vse kaznjence in zločince iz ječ.** Okrajno glavarstvo v Vadovicih (Pruska Šlezija) je pozvalo vse občine in veleposestnike v okolici, da naj oddajo okrajinu sodišču vsak po nekaj centov krompirja za prehrano kaznjencev. V slučaju, če ne izpolnijo te prošnje, je glavarstvo zagrozilo, da izpusti iz zaporov vse roparje, morilce in druge zločince. Vsakdo naj potem sam sebi prišteje vse posledice tega dejanja, kajti glavarstvo ne prevzame nikakih odgovornosti za varnost kraja. Tako daleč smo že prišli...

— **Kako bogatijo veleposestva od drv.** »Dělnice Listy« pišejo: »K. S.« prima zanimivo poročilo o naravnost neverjetnih kupčijah z drvmi, ki se kažejo najbolje v teh dveh primerih: Veleposestvo, kupljeno pred kratkim za 5 in pel milijonov krov, je prodalo ona drva, ki jih smejo o predpisili v enem letu posekat, za **sedem in pol milijonov krov.** Drugo veleposestvo, kupljeno leta 1915. za 1,600.000 krov, je prejelo letos **le za drva osem milijonov krov.** In pri tem ne plačujejo posestniki gozdov nikakega davka od povečanja njih vrednosti, ampak slavna vlasta pobira raje milijarde, ki jih rabi, od revežev, s tem da zdražuje kruh in moko. Le ta okoliščina, da se gre tu za veleposestnike nam pravi, zakaj da se more to skandalozno oderuštvu veleposestnikov, sami veleposestniki in oderuhi... In kdo naj dela sam proti sebi...?«

— **Pivovarnarji dobijo 10.000 vagonov sladkorne rep.** Po poročilu »Hopfenbau Korr.« se je posrečilo doseči osrednji zvezni pivovaren pri pogajanju z uradom za ljudsko prehrano, da dobe letos pivovarne toliko suravin, da ohranijo lahko normalen izdelek piva. Med drugim dobe pivovarne 10.000 vagonov sladkorne pese, ker ne bodo mogle tovarne za izdelavo sladkorja tako podelati vse letošnje letine pese radi pomanjkanja premoga. Torej piva bo dovolj, sladkorja pa ne...

— **Ruski vojak zaradi »veleizdaje« nad Avstrijo obesil.** »Arb. Ztg.« poroča: Marca meseca leta 1915. je prišel iz svojih postojank neki ruski vojak in klical k sebi avstrijskega prostaka. Ta se je vabilu na poziv svojih predpostavljenih tudi odzval; obenem pa je bil poslan z njim še en prostak, da ujameta ruskega vojaka. Nato je naznanil ta, da je padel Přemsel. In to je vsa krivda, ki jo je ta ruski vojak napravil. Vojško vojno sodišče ga je zaraditega obsodilo tako-le: »S svojo izjavo je zakril ruski vojak veleizdajo nad Avstrijo, ker bi utegnila imeti izjavo na lastne vojake usodne posledice.« Ker je sodišče pritrilo krvdi veleizdaje, je obsodilo vojaka na vislice. Obsodba se je tudi izvršila. Generalno vojško pravdništvo pa je vložilo proti obsodbi ničnosten protižito v varstvo zakona, in najvišji vojaški sodni dvor je obsodbo razveljavil, zakaj tuji vojak vendar ne more biti kriv veleizdaje nad našo državo. Sodišče je torej krivo tolmačilo zakon.

— **Proti třetapstu z živil iz Hrvatske** so bile izdane v Zagrebu silno ostre odredbe. Zlasti na vlakih v Zidanem mostu sev rsi s strani vojaštva kar najstrožje pregleđovanje in je v to svrhu postavljena progna Zidanem most-Savskim Marof pod nadzorstvo posebne vojaške policije, kateri načeluje poseben uradnik hrvatske vlade. V Zagrebu se zatrjuje, da se je dosedaj samo preko Zidanega mosta v kovčegih, zavojih, nahrbnih itd. izvozilo vsak dan do pet vagonov živil v Avstrijo. Sedaj je tihotapstu skoroda izključeno. Pred odlodom vsakega vla-

ka zapre kolodvor poseben vojaški kordon in preiskava se vrši bolj strogo, nego na kaki obmejni carinski postaji. Tudi ceste proti Kranjski in Štajerski se nadzorujejo. Tihotenci so se posluževali najrazličnejših zvija in je policija zadnje dni našla precejšnjo množino masti celo v mrtvaški krsti.

— Na idrijski ljudski šoli vladajo nezdrave razmire, ki nasprotujejo zdravemu razumu in zakonitom predpisom. Z nemščino moré uboge otroke že v I. razredu, ko vendar zakon jasno govori, da se sme uvesti pouk v drugem deželnem jeziku na večrazrednicah šele od III. razreda naprej. Krajni šolski nadzornik je rudniški uradnik, ki ne zna slovenščine. Vse slovenske politične stranke so sestavile spomenico, ki natanko govori o teh kričečih, nezakonitih odnosih, ter so jo poslale na ministrstvo za javna dela in na deželni šolski svet. Spomenico je podpisalo 346 staršev, ki zahtevajo, da se take razmire v interesu uspešnega pouka ter z odpravo mučenja otrok takoj odpravijo. V tej zadevi je danes posredoval na dež. šolskem svetu idrijski deželni poslanec E. Gangl, ki je zahteval, naj se nemudoma ugodi utemeljenim željam staršev in jasnim določbam zakona. Dobil je obljubo, da bo šolska oblast vso pozornost posvetila idrijski ljudski šoli. Enako poskrbe državni poslanci, da bo tudi Dunaj natanko poučen o delovanju idrijske ponemčevalnice. Delavstvo ne potrebuje ponemčevalnice, ampak za svoje otroke hoče imeti samo šolo, ki naj skrbi za vzgojo in pouk mladine!

— **Obsojen železniški uradnik.** V Zagrebu je bil obsojen Rudolf Vincesz, uradnik zagrebške prometne uprave na tri leta ječe, ker je poneveril nad sto tisoč krov. Zivel je silno razkošno in donjuansko življenje.

— **Brzovlak ustavljen radi — damskega klobuka.** Med potniki brzovlaka Pesta-Veliki Varaždin je bila te dni velika panika, ker se je ustavljal vlak naenkrat sredi proge na znamenje varnostne zavore. Splošno so mislili, da se je prijetila kaka resreča. Kmalu so pa spoznali, da je potegnila za zvoro ncka dama, kateri je padel z okna klobuk, vreden 400 krov. Ne da bi kaj znila je plačala ta dama 100 krov globe, vedoč, da bi imela z izgubo klobuka še večjo škodo. — To so ljudje, ki se ne ozirajo na druge, misleči, da so sami na svetu.

— **Železniška nesreča na Hrvatskem.** Na progi med Zagrebom in Brodom sta trčela skupaj zagrebški osebni in brodski tovorni vlak. Nezgoda se je prijetila v jutrnih urah in je zahtevala dva mrtva in 24 več in manj težko poškodovanih. V vagonih je bila popolna tema, kar je še povečalo paniko in nezgodo.

— **Novo podjetje v Zagrebu.** Te dni se je ustanovila v Zagrebu delniška družba: »Hrvatsko središče za izvoz vina«, in sicer na poziv trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu. Delniška glavnica znaša štiri milijone krov. Ustanovitelji podjetja so »vodeče trvdke na polju domačo vinske trgovine«.

Zadnje vesti.

Sklicanje parlamента.

Dunaj, 13. septembra. Ministrski predsednik baron Hussarek je konferiral danes s predsednikom poslanske zbornice dr. Grossom glede sklicanja državnega zbora. Parlament bo klican na dan 1. oktobra.

Iz nemškega tabora.

Dunaj, 13. septembra. Na seji zveznega odbora nemško-nacionalnih strank je poslanec Dinghofer predlagal, naj se izvoli poseben odsek za jugoslovansko vprašanje. V ta odsek so bili med drugimi izvoljeni poslanci dr. Waldner, Marekhl, grof Barbo, Einspinner, Pacher, Neunteufel in Urban.

Gospodarstvo z usnjem.

Dunaj, 13. septembra. Komisija za vojno gospodarstvo je nadaljevala razpravo o centrali za usnje. Docent dr. Hödač je navajal, da se je pred vojno porabilo za vsako osebo v Avstriji po 80 dek podplatov; sedaj pa pride na vsako osebo le 18 dek. Poslanec Göll graja gospodarstvo centrale. Nikdar se ni izvedelo, kdo je pravzaprav kompetenten določati ceno usnju in podplatom. Zastopnik zadruge sedlarjev Stobitzek je povedal,

da vkljub silnemu pomanjkanju blaga v artiljerijskih depotih izdelujejo iz najboljšega usnja predmete, za katere bi bilo dobro slabejše usnje. Debata se še nadaljuje.

Odškodnina za vojno škodo.

Dunaj, 13. septembra. Odsek za obnovitev je sprejel naslednjo resolucijo: »Poravnava vsled vojne nastale škode je javna pravna dolžnost, ki jo mora izpoljevati celokupna država, ne samo posamezni deli monarhije, v katerih ozemlju je škoda nastala.«

Iz finančnega odseka.

Dunaj, 13. septembra. Finančni odsek poslanske zbornice je pričel danes razpravo o zemljiškem davku. V debati je finančni minister izjavil, da bo še pred početkom jesenskega sestanka poslanske zbornice v glavnih obrisih začrtal vladne namere glede davčne politike. Odsek se je na to odgodil. Prihodnja seja finančnega odseka se vrši dan pred sestankom poslanske zbornice.

Odstop ogrskega prehranjevalnega ministra?

Budapest, 13. septembra. Politični krogi poročajo, da je vložil prehranjevalni minister princ Windischgraetz prošnjo za odstop od svojega urada. Minister je baje prišel do prepričanja, da brez razpustitve poslanske zbornice in brez novih volitev ni misliti na uresničitev nameravanih zakonskih reform. Prošnja dosedaj še ni rešena.

Nemško-španski spor.

Dunaj, 13. septembra. V diplomatičnih krogih se z vso sigurnostjo zatrijuje, da se je med Španijo in Nemčijo dosegel popolen sporazum.

Premogovna stavka v Italiji.

Hagan, 13. septembra. »Times« pišejo, da so dobole o preskrbi Italije s premogom zelo resne vesti. Voditelj italijanske premogovne komisije na Angleškem je listu sporočil, da je moral zapreti italijanska vlada vsled pomanjkanja premoga celo vrsto municipskih tovarn popolnoma ali pa vsaj deloma. Prebivalstvo je sploh brez premoga.

Ameriške milijonske armade.

Novi Jork, 12. septembra. Generalni profos Zednjih držav, Chrowda, je danes izjavil naslednje: Danes je bilo vpisanih 13 milijonov ameriških vojakov za vojno proti pruski avtokraciji. Štiri milijoni teh bo v kratkem na ladijah, da se pridružijo aliranim bojnim silam na zapadnem bojišču. Z več kot 10 milijoni vojakov v starosti med 21. in 23. letom, se zviša ameriški kontingen moštva na potencialno silo 23,400,000 mož.

Prehrana v Nemčiji.

Berlin, 13. septembra. Državni tajnik von Woldow je v razgovoru z delavci naznani, da je žetev, kar se tiče rži, za 15 odstotkov boljša, kakor je bila lanskoto leto. Krompiria bo nekoliko manj. Na vsak način se v najkrajšem času uvede zopet polna krušna racija. Ne more sicer zagotoviti, da se prehrana v splošnem izboljša, gotovo pa je, da ne bo slabša kakor v preteklem letu.

Landsdowne za mir.

Stockholm, 13. septembra. V Angliji je neposredno pričakovati nove energične mirovne akcije od strani Lansdowna. Lansdowne hoče le še počakati govor Lloyda Georgeja. Lordu Cecili in Lloydu Georgeju je Lansdowne že naznani, da vsi narodi pričakujemo spravljive in odkritosrčne pridruženja Solfovim izjavam.

Nemški državni kancler za sporazumen mir.

Berlin, 13. septembra. Nemški državni kancler gros Hertling je sprejel zastopnike strokovnih organizacij. V razgovoru z delavci je državni kancler izjavil, da je vlada kakor tudi vojno vodstvo za sporazumen mir. Vojna ne bo trajala ne eno minutno dalje, kakor to zahteva obrambna domovine. Dosedanje mirovne pomube so bile od sovražnika z zasmehom zavrnjene. Vkljub temu trdnio upa, da smo se miru približali bolj, kakor se splošno misli. Vlada in vojno

vodstvo sta proti aneksijam. V tem oziru ni nikakega nesoglasja. Kar se tiče splošne voilne pravice lahko državni kancler le ponovno izjavlja, da stoji in pade z volino reformo. O tem ni nobenega dvoma. Če se izkaže, da se sporazum ne da doseči, se bo razpustila poslanska zbornica.

Aprovizacija.

Z včerajšnje seje mestnega aprovizacijskega odseka, je sporočati, da je c. kr. deželna vlada dovolila mestna aprovizacija izključno nakupno pravico zelje v ljubljanski okolici. Poleg mestne aprovizacije imajo do zaseženega zelja pravico še južna in državna železnica, vojna zveza in v Ljubljani stacionirano vojaštvu. Vse zelje v ljubljanski okolici bo pokupil mestna aprovizacija po svojih zaupnikih. Razdeljevalo se bo prebivalstvu zelje sveže v glavah in pozneje skisano. Aprovizacija vzame v najem vse razpoložljive kisarne, da kar v največjih množinah pripravi kislo zelje. Upati je, da bo Ljubljana v zadostni meri preskrbljena z zeljem, ker je letos prav dobra letina.

Pšenični zdrob za otroke do 3. leta se bode oddajali v vojni prodajalni, Gospodska ulica, po sledečem redu: Na vrsto pridejo stranke z izkaznicami: štev. 1 do 300 dne 16., štev. 301 do 600 dne 17., štev. 601 do 900 dne 18., štev. 901 do 1200 dne 19., štev. 1201 do 1500 dne 20., štev. 1500 do 1800 dne 21., štev. 1801 do konca dne 23. septembra. Za vsakega otroka se dobi 1 kg pšeničnega zdroba, kilogram stane 2 kroni.

Krompir za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo krompir v podeljek, dne 16. t. m. in v torek, dne 17. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: dne 16. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 130, od 9. do 10. štev. 131 do 260, od 10. do 11. štev. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. štev. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. štev. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. štev. 781 do 910. — V torek, dne 17. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 911 do 1040, od 9. do 10. štev. 1041 do 1170, od 10. do 11. štev. 1171 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev. Opozorjam stranke, naj se podpišejo na nakazila za krompir. Na nepodpisana nakazila ne dobi nihče krompirja. Pripraviti je treba tudi drobiž.

Prodaja praških klobas po znižani ceni. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gospodske ulici v pondeljek, dne 16. t. m. popoldne strankam z zeleno izkaznico »A od štev. 1 do 150. Vsaka oseba dobi četr kilograma: kilogram stane 6 kron.

Oddaja češpelj. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala češplje v pondeljek, dne 16. t. m. popoldne od 2. do 5. ure v deški šoli na Ledini (Komenskega ulice). Stranke dobe lahko poljubno množino češpeli. Kilogram stane 2 K 40 v/n.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petajan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Uradnik išče stanovanje

s kuhinjo, 2–3 sobami, v mestu ali v bližini mesta od avgusta ali septembra dalje. Ponudbe pod »Stanovanje« na poštni predal štev. 2, Ljubljana.

SIGORIN STENICE

zatre čudo-vito naglo

Vzorčna steklenica 4 K, velika steklenica 16 K, brizgalnica 2 K. Dobiva se v lekarnah in drogerijah. Glavna zaloga za Avstro-Ogrsko: **Lekarna, pri upanju (Apotheke zur Hoffnung): Pécs 46, Ogrsko.** Glavne prodaje v Ljubljani: v drogerijah Anton Kanc in B. Čvančara (Adrija) ter v lekarnah Gabrijel Piccoli, Dunajska cesta in M. R. Sušnik, Marijin trg.

Kmettska posojilnica
obrestuje hranične vloge po čistih
Rezervni zaklad nad K 1,000.000.

ljubljanske okolice v Ljubljani
4 1 0
4 0 — brez odbitka rentneg dava.
Ustanovljena l. 1881.